

Erasmus+ programmi õpiränne Ungaris

Toomas Sarapuu, Joel-Markus Noorem

(Kangelaste väljak, Budapest ning selle loo kaks kanget Joel ja Toomas)

Ungari, oot mis see pealinn nüüd oligi - Budapest! Keskmise eestlane naljalt Budapesti enda puhkusereisi sihtkohaks ei vali. Meie vanemad võisid sinna nõuka ajal sattuda, sest oli Ungarigi Nõukogude Liidu itkes viie dekaadi jagu, nagu Eestigi.

Mida sina tead Ungarist või Budapestist? Kas teadsid, et nende rahaühik on forint, mitte euro. Olgugi, et Euroopa Liidu liikmelisust pea sama kaua ette näidata, kui Eestil. Ungari on hetkel vist kõige kindlam sihtkoht, kui plaan miljonäriks saada, sest 1 euro vastu vahetatakse sulle ca 300 kohalikku forintit. Võtad siin noorepere laenu, jätad bemmile valuveljed ostmata, põrutad Budapesti, vahetad 3215 eurot forintideks ja oledki miljunäär. Teed kiirelt rahapatakaga instagrami selfie ja üks lugu juures, mida vanast peast lastelastele rääkida, kuidas vanaisa Ungaris üleöö miljonäriks sai :)

Meie aga läksime Joeliga Budapesti teisel viisil rikastuma. Täpsemalt siis puittoodete tehnoloogidena Võrumaa Kutsehariduskeskusest Erasmus+ programmi raames Ungarisse saepuruseks saama.

Õpirände pikkuseks oli 2 nädalat, mis juba etteruttavalt öeldult, linnulennul möödus. Kui aeg läheb nii kiiresti, et päike vaevu-vaevu kellaga järge suudab hoida, siis järelkult on programm tihe, mitmekülgne ja huvitav.

Lend läks ludinal vahemaandumisega Poolas. Sai esimest korda Estonian Airi järeltulija Nordica lennuoskust testida. Päris oma ikka ei ole, poolakatega koostöös, meeskond ka poolakatega pooleks.

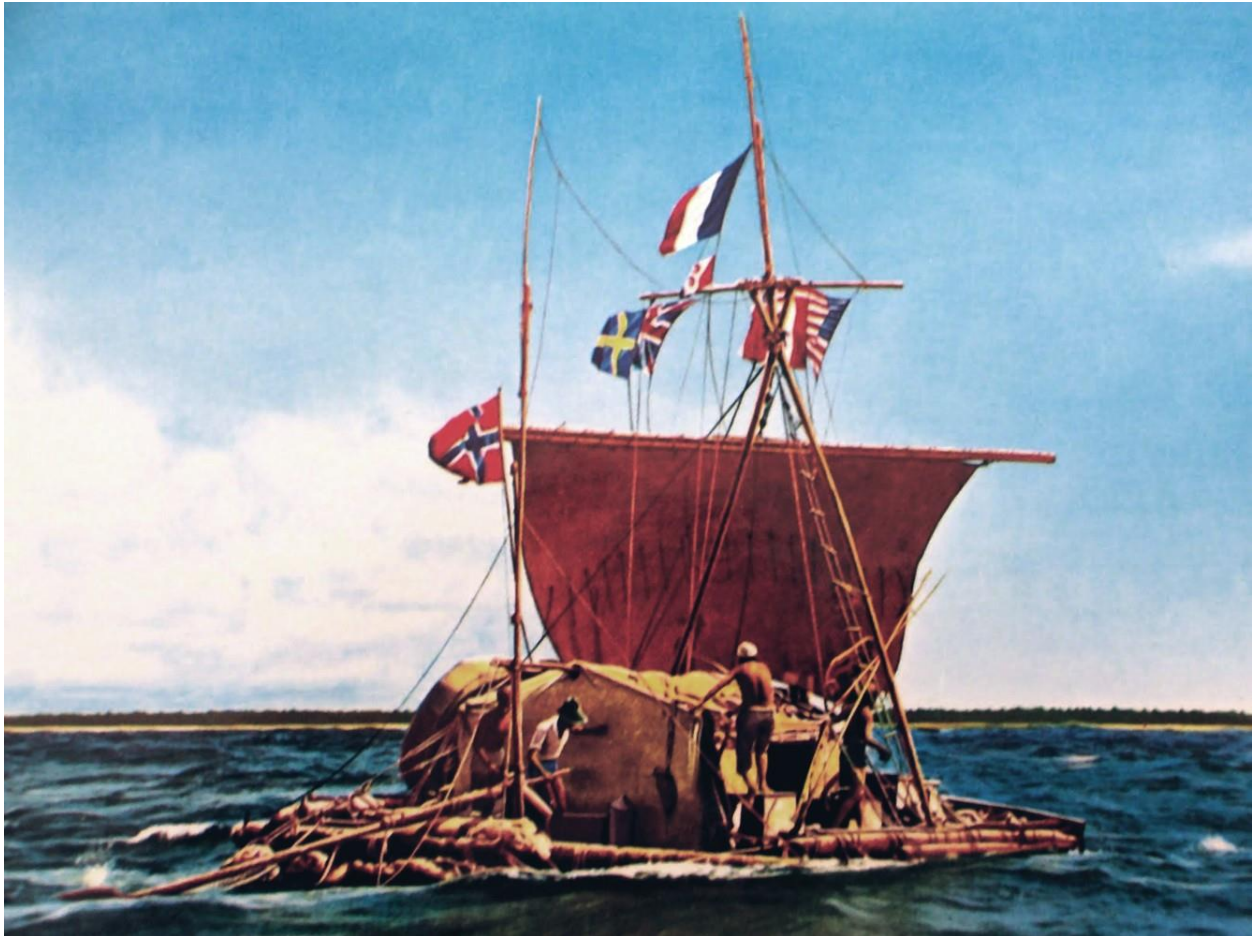

(Lumine mäeahelik Kesk-Euroopas lennuki aknast)

Vastu olime tellinud majutuskohast takso. Alati olen tahtnud nimesildiga tervitust lennujaamas nagu filmides. Tollitsooni ukсед avanevad ja seal ta seisabki suur silt käes "Toomas Zarapov". Ikka suutsid nimega natuke puusse panna. Oleks võinud ikka sarapuisse panna. Sarapuu oli sujuvalt mugandatud ungari päraseks Zarapoviks :) oleks võinud ka hullemini minna. Ükskord sain paki, kus saatja arvas minu nimeks olevat Sara ja perekonnanimi Puu. Olgu noh, peaasi, et kohale jõudis. Vahet pole mis värvi kass, peaasi, et hiiri püüab!

Olime küll lendudest ja pikast päevast pisut väsinud, kuid otsustasime siiski enne põhku pugemist korraks hiiri püüdma minna. Pühapäeva hilisõhtul Budapest ikka elas. Mitte nagu pühapäeval kell 23:30 Tallinnast bussiga Võru bussijaama jõudes tekib küsimus, kas linna on tabanud mõni Stephen Kingi romaanidest loetud õudus, mis kõik kohalikud nõiaväel on minema pühkinud. Siinkohal oleks paslik mainida, et suurus loeb! Võru 13 tuhat vs Budapest 1,7 miljonit. Olime just saabunud linna, kus elab ca kolmadiku jagu inimesi rohkem, kui terves Eestis kokku. Kevadine õhk ajas hõlmad valla. Sõime, jõime ja varusime poissmehelikkeprodukte hommikusöögi tarbeks.

Meid vastuvõttev organisatsioon kandis nime Kontiki www.kontikizrt.hu . Samanimeline oli ka legendaarne Norra maadeavastaja parras, mis 1947 aastal Lõuna-Ameerikast eksperimendi korras Polüneesia saarestiku suunas seilas, eesmärgiga tõestada, et juba enne Columbuse tulekut olid lõuna-ameeriklased suutelised primitiivsete alustega tol ajal hoomamatuid vahemaid ületama ja Polüneesia saarestiku asustama.

(Kon-tiki 1947)

Kontiki kool alustas enda retke 5 aastat tagasi ja samuti eesmärgiga midagi tõestada. Nimelt on tegemist suuremeelese eraalgatusega, mis koondab enda ümber õpilased, kes erinevatel põhjustel ei ole tavakooli süsteemi sobinud. Õpilased, kes on mõnes osas laiemast massist erilisemad ja seetõttu pahatihti koolikiusamise ohvrid. Olgu seal põhjuseks majanduslikud või sotsiaalsed raskused kodudes, välimusega seotud iseärasused või riikliku programmi mittesobivus antud individile. Õpilased võivad kohati väga õelad olla klassikaaslaste suhtes. Alatihti on tagakiusamise ajendiks isiklik kadedus või on koolis kiusaja kodustes tingimustes hoopis ise ohvri rollis ja näeb kooli võimaliku väljaelamise kohana. Minu mäletamist mööda langesid klassis põlu alla nii kõige tublim kui ka tema antipood, ehk siis äärmused. Sellised süütud naljad võivad nii mõnelegi terveks eluks sügava vaimse trauma või kompleksi tekitada.

Kontiki koolis lähtutakse põhimõttest, et iga inimene on indiid oma vooruste ja puudustega, ning keskendutakse ennekõike tugevatele külgedele ja üldisele jõustamisele. Ehk siis piltlikult, kui Jukul matemaatikas nupp ei noki, aga meeldib kangesti kätekõverdusi teha, siis sellises olukorras kogenud Kontiki pedagoogid õpetaksid matemaatikat läbi kätekõverduste.

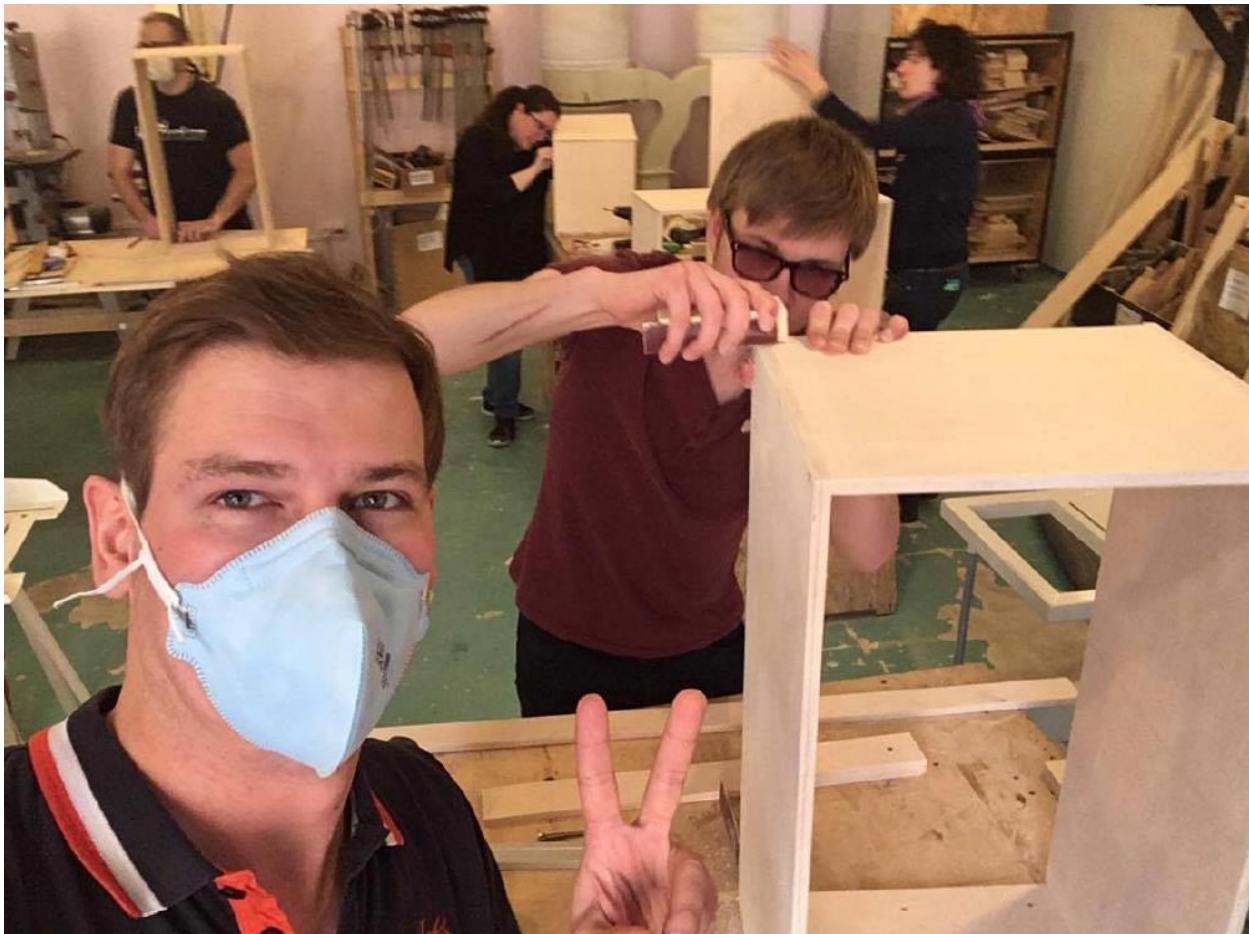
Õhkkond oli koolis hästi sõbralik ning vahetu. Õpetajad, mentorid ja õpilased kallistasid teineteist koridoris teretamise asemel. Koridoris möödus ka meie esimene puutööga kokkupuude, kus meile kohalik vestmismeister näitas ette, kuidas vahvat vilepilli nikerdada, millel rahvakeeli nimeks Mississippi saksofon. Pill oli oma ülesehituselt üsna primitiivne, koosnedes kolmest avast ja kilest membraanist, ent töötas nagu muiste. Meistri palvel esitasime Joeliga eesti hümni viisi, nii kuis oskasime ja kuis torust tuli, otseses mõttes. Selle sama aine raames õnnestus meil veel nikerdada jõuluvana büst, kuna eesti olla nii kaugel põhjas, et jõuluvana peaaegu naabrimees. Vestsimel veel kaugel lammas meenutava looma kujukese. Väga populaarne puit on Ungaris pärn, ühtlasi ka vaher ja pöök.

(Lambalaadne toode, jõlumehhe büst ja vilepill - vestmise töötuba)

Disainermööbli meisterdamise kursus toimus Kontiki ruumidest väljaspool koostöös Hello Wood <http://www.hellowood.eu/> nimelise liikumisega. Kui sul on puutöö huvi, aga ise elad paneelmajas, kus eluruumi defitsiit, liiatigi siis unistada oma tööurgast. Keldriboksid on ka nii

ahtakesed, et vaevu ümber võimalik pöörata ning garaaži kooperatiivi bokse jagati ainult tublidele parteilastele, kuhu leeri sinu vanemad järelikut ei kuulunud. Õnneks on kogukonnas tublid inimesed vaeva näinud, projekte kirjutanud, mille tulemusena on olemas elementaarse masinapargiga hubane puutöökoda, mis kõigile teatud tingimustel avatud. Tingimused seisnevad selles, et enne kui sind pöörleva saeketta lähedusse lubatakse omapäi, tuleb eelnevalt läbida kahepäevane kursus juhendajate käe all ja maksta 65 eurot. Kui pärast kahepäevast koostööd on sul ette näidata koos tehtud puidust toode ja 10 sõrme, siis edaspidi võid oma äranägemise ja kujutlusvõime alusel töökoda kasutada. Projekti eesmärk ei ole 65 euro arvelt rikastuda vaid olla ka edaspidi kogukonnas jätkusuutlik, investeerides uutesse tööriistadesse ja vajalikku materjali. Meil Joeliga õnnestus seal põgusalt päevi veeta, mille käigus valmis ka vahva kummut ja mõned suveniirid, mis kodustele viia.

(Hellowood töökoda - töö käib)

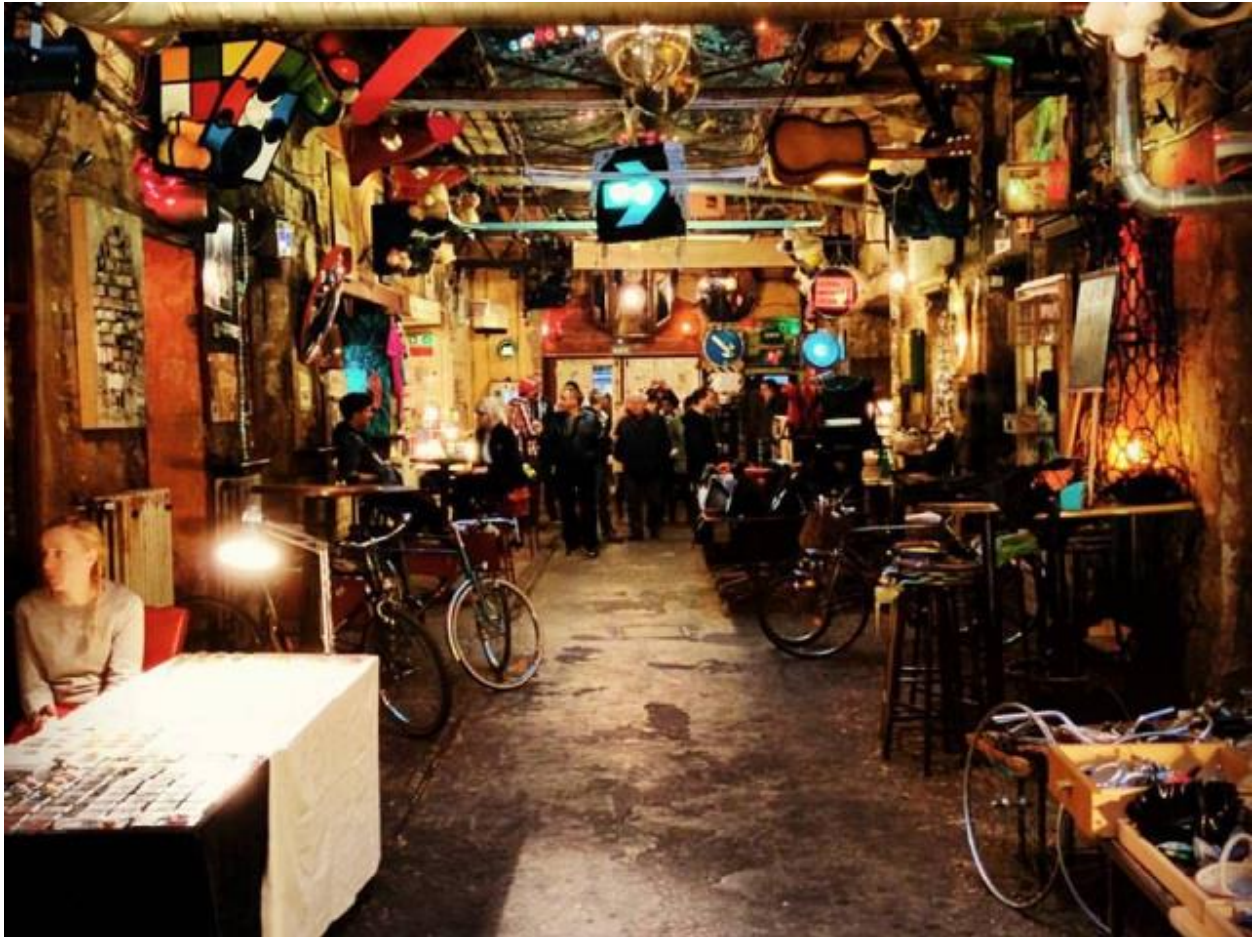
Erasmuse õpirände väga oluline osa, erialaste teadmiste kõrval, on kohalik kultuur. Viimast oli pikitud meie programmi arvestatavalt, kuid võtsime enda vabast ajast tublisti lisa. Kui päevasel ajal külastasime kohustuslikus korras Etnograafia muuseumit, mis andis hea ülevaate ungarlaste ja eestlaste ühistest juurtest, kultuurilistest eripäradest ja ajaloost, siis õhtud möödusid erinevaid muusikalisi etteasteid väisates.

(Kon-tiki Ungari moodi - Etnograafia muuseum)

Eriti põnevad olid noorte kogunemiskohad kesklinna särast mõne metroo peatuse jagu väljas pool. Mustlasviieli saatel leidis iga saalis viibija endast tükikese mustlast mis pani jala särtsakas rütmis tatsuma.

Väga populaarsed on ka maailmasõja aegsetest varemetest välja ehitatud hipster kultuuri mekad. Ruinbar - varemebaarid, kus igal õhtul on elav muusika, erinevaid kohvikuid ja peadpööritava panevaid dekoratsioone, mida võibki vaatama jääda.

(Simpla Kert - hipster meka- varemebaar)

Esmaspäeva õhtuti kogunevad noored vanast kaubamajast ümber mugandatud ruumidesse lauamänguõhtule. Sadu tudengeid ja sadakond mängu, kus õpetusi jagavad professionaalsed mängujuhid. Ei häbenenud ka enda lauamängu üles seada. WildEst <http://www.wildestboardgame.com/> võeti soojalt vastu ja enne tagasitulekut olin sunnitud selle ühele kohalikule entusiastile üle andma.

Ungari on Kesk-Euroopa hea näide. Piire jagatakse kokku koguni 7 riigiga. Naabriteks on Slovakkia, Sloveenia, Serbia, Rumeenia, Ukraina, Horvaatia ja Austria. Meil oli programmis vaba päev ja Austria pealinn Viin asub Budapestist 3 tunni bussisõidu kaugusel. Kultuurihuvilistena olime pikalt mõtlemata bussis ja kiire uinaku jagu hiljem juba Viinis. Viini vanalinn kuulub 2001. aastast UNESCO maailmapärandi nimistusse ja seal tõepoolest on, mida imetleda. Kahju, et sedapuhku õhtul juba tagasi pidime sõitma, muidu oleks ikka viini klassikuid ka kuulama läinud.

(Mozarti kuu Viinis ja viulivõti)

Ungarit külastades ei saa üle ega ümber termidest. Kui meil Eestis ja Soomes on saunakultuur, siis Budapestis ainuüksi on üle 120 allika, millest voolab päeva jooksul välja 70 miljonit liitrit termaalset vett temperatuuriga 30 °C kuni 78 °C. Vett kasutatakse kümnes termaalses ujulas, mis on avatud aastaringelt.

Term, mida me Joeliga külastasime, asub linnapargis ja kannab nime *Széchenyi*, kus mehed mängivad malet, kohalikud ja turistid sulistavad ja sotsialiseeruvad tähistäeva all. Väljas oli 10C, aga auravas vees 37C.

(Széchenyi term Budapesti linnapargis)

Teisel vabal päeval viis kohalik projektijuht Rebeka meid Budapestist välja. Szentendre on Doonau kaldal asuv väike linnake 30 minutilise rongisõidu kaugusel pealinnast. Väga populaarne suvituskoht nii kohalike kui ka turistide seas. Tuntud ennekõike enda vabaõhumuuseumi ja teiste muuseumite poolest. Tutvusime kohaliku puitarhitektuuriga ja sõime kauni Doonau panoraamiga kohvikus Ungari rahvussuppi guljashi. Just nimelt, guljash on originaalis paprikaga vürtsitatud supp, mitte lihakaste!

(Szentendre, Rebeka, Toomas ja Joel)

Õpirände raames külastasime veel mitmeid puiduga tegelevaid ettevõtteid. Näiteks üks ettevõtte, kes tegeles antiikmööbli replikeerimisega. Väga oskuslikult lõigati ca 6mm tammespooni pikikiudu, mida kasutati tislerekilbi pealistamiseks. Servad kaeti samuti väärispuidust profileeritud kreppliistuga. Põhiliselt läheb toodang siseturule. Natuke ekspordivad ka Itaaliasse ja Saksamaale. Teevad ka eksklusiivseid tellimustöid. Just oli pooleli jooniste alusel uhke täispuit köögimööbli valmistamine.

(Spooni saagimine)

Muuhulgas õnnestus meil päev veeta kohalike ametivendadega. Tegemist oli praktiliste oskuste keskusega, mis hõlmas endas müüri ladujaid, õmblejaid, elektroonikuid ja ei puudunud ka tislerekid. Hea oli näha seda, et tislerek elukutse ABC, olenemata riigist, on ikka peitel, puuhaamer ja kalasabatapp.

(Tisleri töökoda - kalasabatapp)

Mul on nii hea meel, et otsustasin kandideerida Võrumaa Kutsehariduskeskuses Erasmus+ õpirände programmis välispraktikale. See on hindamatu kogemus, mis avardab maailmavaadet ja tekitab veel rohkem huvi teiste kultuuride ja reisimise vastu. Suurepärane võimalus kohtuda teisest kultuurist, sageli jumekamaid inimesi, kes esmapilgul kuidagi võõrana näivad, ent peale põgusat vestlust saad aru, et täpselt sama tore inimene nagu sa isegi. Me oleks nälga jäänud, kui ei oleks Budapestis esindatud multikultuurset kööki, olgu see siis hilisõise pitsalõigu näol, mille juured viivad Itaaliasse või siis Gyros Kebab, kus valdavalt türklastest mehed krõbiseva varda küljest liha pita vahele lõiguvad, suur naeratus näol.

Ärge kartke minna, kui on võimalus. Hetkekski ei tekkinud keeleprobleeme, sest kehakeel on ju ometigi rahvusvaheline :)

(Gellerti mägi, Budapest - Toomas)